

EUROPEES ROMA-PROJECT BIEDT KENNIS DIE WERKT

BRAM TUK – *De situatie van de Roma-jeugd in het onderwijs is in veel Europese landen reden tot zorg. Het Europese What's Working Project is opgezet om hierin verbetering te brengen. Pharos werkt met organisaties uit verschillende landen samen om de participatie van de Roma in het onderwijs te verbeteren. Niet met langetermijnplannen, maar door het delen van kennis die werkt.*

FOTO: JUERGEN ESCHER, LAIF/HH

In het Engelse Manchester worden jonge Roma intensief betrokken bij het vinden van oplossingen voor de situatie in het onderwijs. Deze doelgroepenpak past niet (meer) in het Nederlandse beleid. Generiek beleid, lokaal vormgegeven, is het Nederlandse motto. Ook als het om Roma gaat. Voor de gemeente Manchester is het daarentegen vanzelfsprekend om specifieke voorzieningen op te zetten voor 'travellers and mobile children'. Roma-mediators werken als bruggenbouwers op scholen en in de voor-schoolse opvang. Zij vormen de verbindende schakel tussen de Roma-gezinnen, de leerlingen en de docen-

ten. Bijvoorbeeld door op school bij de zeer uitgebreide intake te assisteren en regelmatig contact met ouders te houden. Hun aanwezigheid alleen al blijkt stimulerend te werken op Roma-ouders.

MEDIATORS

Dat de mediators zelf nauwelijks schoolopleiding hebben gehad, vormt geen hindernis. Gerichte supervisie,

▲ What's Working brengt verbetering in de onderwijssituatie.

In Manchester volgt een aanzienlijk aantal Roma-jongeren voortgezet onderwijs

WHAT'S WORKING PROJECT

In het What's Working Project werkten organisaties uit het

Verenigd Koninkrijk, Spanje en Nederland een jaar samen met als doel de aanwezigheid en prestaties van de Roma-jeugd in het onderwijs te verbeteren. Deel van het project bestond uit een kwalitatief onderzoek in de drie betrokken landen. In Nederland waren, naast Pharos, het Trimbos-instituut, Roma-deskundige Mila van Burik en de gemeenten Utrecht en Enschede betrokken.

Meer informatie: www.pharos.nl/nl/kenniscentrum/gezondheid-jeugd/internationaal/projecten

Statenloosheid is zeer demotiverend voor het volgen van onderwijs

coaching en een opleidingstraject maken hen tot professionals. Doordat ze salaris krijgen, worden ze ook binnen de Roma-gemeenschap serieus genomen. De aanpak van Manchester legt de daar recentelijk gearriveerde Roma-groepen geen windeieren: het aantal jongeren dat ondanks een minimale vooropleiding voortgezet onderwijs volgt, is aanzienlijk.

Ook in Spanje is gekozen voor een aanpak gericht op zo veel mogelijk samenwerking met de Roma zelf. De Fundación Secretariado Gitano (FSG) is een landelijk werkende organisatie die specifiek is gericht op de ongeveer 700.000 Roma in Spanje. Bijna de helft van de medewerkers heeft zelf een Roma-achtergrond.

STATENLOOSHEID

Nederland is qua onderwijsparticipatie nog niet zo succesvol als Manchester, maar in een aantal gemeenten is wel vooruitgang geboekt. Onder andere in Utrecht en Enschede. In Utrecht zet de gemeente via welzijnsorganisaties in op methodische spelbegeleiding in Roma-gezinnen in het kader van voor- en vroegschoolse educatie. In Enschede heeft de gemeente goede contacten opgebouwd met de Roma-gezinnen. Maar daar en ook in andere plaatsen blijkt de statenloosheid van een aantal gezinnen een groot struikelblok. Wat heeft het voor zin om, zoals een van de meisjes daar is overkomen, een kappersopleiding af te ronden als je daarna niet mag werken? Die statenloosheid van de Roma, zo blijkt uit meerdere Nederlandse onderzoeken, is zeer demotiverend voor het volgen van onderwijs.

WAT WERKT?

Leverde het What's Working Project inderdaad praktisch bruikbare kennis op die ook over de grenzen heen direct toepasbaar is? Het antwoord is: ja. Hoe verschillend het beleid ook is in de diverse landen, toch zijn er (delen van) *best practices* van elkaar over te nemen. Een paar voorbeelden:

- De in Utrecht gemaakte handleiding voor spelbegeleiding is door Manchester aangepast en geschikt gemaakt voor gebruik in de eigen stad.
- Manchester beschikt over een uitgebreid intake- en introductieprotocol voor Roma-nieuwkomers. Dit protocol is in Nederland als goed bruikbaar beoordeeld door diverse scholen. Niet alleen voor het kleine aantal

Roma-nieuwkomers, maar ook voor kinderen uit Midden- en Oost-Europese landen en asielzoekerskinderen. Het is intussen vertaald, digitaal beschikbaar gesteld en gepresenteerd op een conferentie van scholen voor nieuwkomers.

- Het *What's Working Report 2013* (zie kader) laat zien dat er meer participatieve manieren van werken met Roma mogelijk zijn. Dit is zeker voor beleidsmakers in Nederland relevant. Deze ervaring komt overeen met aanbevelingen uit het recente wetenschappelijke rapport van de Politieacademie.* Daarin wordt gesteld dat een eenzijdige nadruk op handhaving van wetten en regels niet volstaat. Nederland moet zich ook richten op volwaardige participatie en acceptatie van Roma-gemeenschappen binnen de samenleving.
- De Engelse lessenserie *Long Roads* over de achtergronden van Roma-kinderen is door Nederlandse scholen beoordeeld als zeer bruikbaar. De methode geeft volgens docenten deze kinderen positieve identificatiemogelijkheden en biedt klasgenoten en collega-docenten zinvolle achtergrondinformatie. Onderwerpen als geschiedenis, tradities, slavernij en de Holocaust zijn goed te integreren in bijvoorbeeld lessen geschiedenis of maatschappijleer. 'Op geen enkele plek zulke toegankelijke en redelijk objectieve informatie gevonden, dat alleen is al winst', aldus een van de leerkrachten. Nederlandse Roma- en Sinti-organisaties hebben zich bereid verklaard om mee te werken aan een Nederlandse versie, waarvoor nu financiering wordt gezocht.

De Roma vertrokken zo'n 1500 jaar geleden uit Noord-India en hebben een lange weg afgelegd. Het zal ook nog een lange weg zijn om hun maatschappelijke positie in Europa te verbeteren. We zullen ons met name op de jeugd moeten richten om dit voor elkaar te krijgen.

Bram Tuk is senior projectleider bij Pharos.

* H. Sollie, V. Wijkhuijs, W. Hilhorst, R. van der Wal & N. Kop, *Aanpak multi-problematiek bij gezinnen met een Roma-achtergrond. Een kennisfundament voor professionals*. Boom Lemma uitgeverij, Den Haag, 2013.

WHAT'S WORKING REPORT 2013

Het *What's Working Report 2013* benoemt de factoren die van invloed zijn op de onderwijskansen voor Roma-kinderen in Spanje, Nederland en het Verenigd Koninkrijk. Ook worden succesvolle manieren om de onderwijsprestaties van de Roma te verbeteren en ongelijkheid te verminderen onder de loep genomen.

Het rapport is te downloaden via http://whatsworking.eu/files/whats_working_report_dutch.pdf.

